

Registrering af oldsager i privateje fundet i og omkring Skamstrup

Registreret af Niels Wickman i 2009-2010

Denne rapport er et resultat af netværkskontrakten mellem Holbæk Kommune og Foreningen Skamstrup og Omegn, der bl.a. indeholdt en aftale om, at Holbæk Museum skal foretage en registrering af oldsagssamlinger i privat eje fra egnen omkring Skamstrup.

På de følgende sider findes en registrering af 9 personers samlinger, hvoraf flere har påvist hidtil ukendte arkæologiske fundsteder. Disse er alle blevet registreret i Kulturarvsstyrelsens registreringssystem "Fund og Fortidsminder", der kan findes på adressen www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder. Der findes direkte henvisninger under hver enkelt registrering.

Fælles for samlingerne er, at der udelukkende er tale om genstande fra stenalderen og specielt den del af bondestenalderen, der kaldes Tragtbægerkulturen (se tidstavle bagest i rapporten). Flintgenstandene er i overtal, hvilket er ganske normalt, men specielt er det, at der også er repræsenteret flere oldsager af knogler og hjortetak. Disse fund stammer fra egnen omkring Åmosen, der er kendt for sine ekceptionelt gode bevaringsforhold for organisk materiale.

Dette registreringsprojekt er ikke udtømmende. Der findes mange flere samlinger af oldsager i privateje, men projektet har vist, at mange har samlinger af oldsager og de fleste ved endda præcist, hvor de kommer fra. En registrering af disse samlinger er med til at øge vores viden om oldtidens bosættelsesmønster.

Der skal rettes en stor tak til de, der stillede deres samlinger til rådighed samt til Foreningen Skamstrup og Omegn.

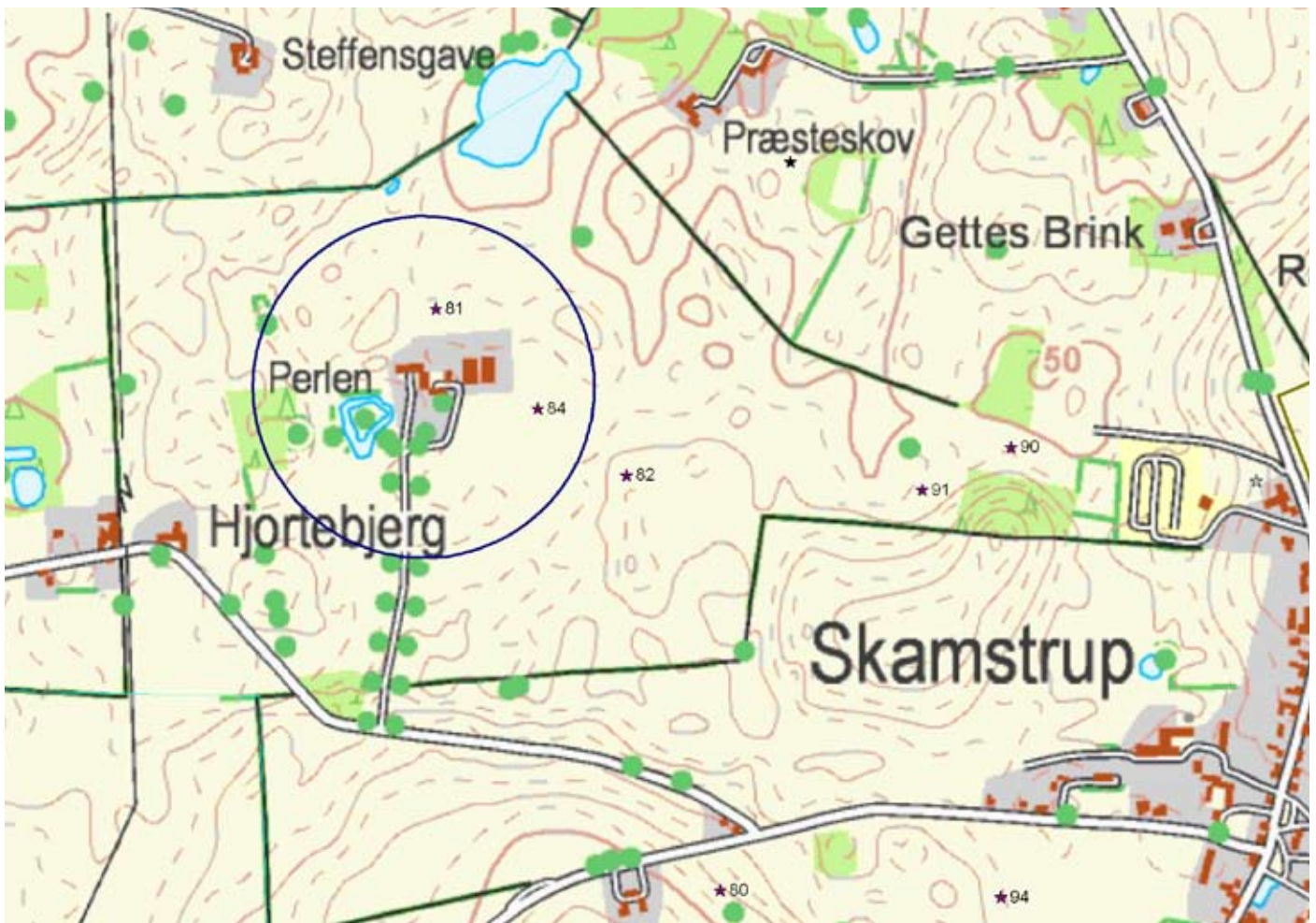
Holbæk Museum den 7. september 2010.

PERLEN

Den viste flintøkse er fundet på markerne omkring Perlen vest for Skamstrup. I 1949 blev der registreret flere løstfundne genstande i privateje fra disse marker, som det fremgår af registreringsteksten fra dengang:

Paa Gaardens Marker er fundet flg., især Øst for Gaarden: Limhamnøkse af Grønsten, spidsn. sleben Flintøkse, ant. Retøkse med afbrudt Æg, 2 tynd. Flintøkser, den ene usleben ca. 20 cm l., den anden sleben defekt, 2 tynd. Grønstensøkser, henb. 20 og 18 cm l., sidstnævnte med udbojede Æghjørner. Disse Sager findes paa Gaarden.

Fundet er registreret i Fund- og Fortidsminder under dette nummer:

Stednr. 03.07.10 Lokalitetsnr.: 81

Se den fulde registrering her:

<http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/109004/>

Genstanden ejes af Jens Falster Hansen, Sørningevej 41, Skamstrup.

Tyndbladet sleben flintøkse fra dolktid (2400-1750 f.Kr.).

Anskuelsestavle fra begyndelsen af 1900-tallet visende genstande fra Danmarks sten- og bronzealder

KNØSEN

De viste genstande er fundet på marken syd for Sørningevej, hvor man i 1949 registrerede flere løstfundne genstande i privateje.

Registreringsteksten fra da lyder:

Tykn. sleben Flintøkse 14 cm l. m. lidt hængende Æg, tykn. Enkeltgravs-Flintøkse sleben med knuste Kanter 14 cm l. I Skamstrup Skole.

Fundet er registreret i Fund- og Fortidsminder under dette nummer:

Stednr. 03.07.10 Lokalitetsnr.: 94

Se den fulde registrering her:

<http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/109017/>

Fundet er registreret på Holbæk Museum under journalnummer mho1072.

Genstandene ejes af Jens Falster Hansen, Sørningevej 41, Skamstrup.

Nakkeenden af en tydnakket sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3700-3300 f.Kr.).

Nakkeenden af en tyknakket sleben flintøkse af Lindø-type fra Tragtbægerkulturens yngre del (3000-2800 f.Kr.).

Ægenden af en tyknakket sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens yngre del (3300-2800 f.Kr.).

Forarbejde til en tyknakket flintøkse fra Tragtbægerkulturens yngre del (3300-2800 f.Kr.).

Forarbejde til en flintøkse. Ovalt tværsnit. Yngre stenalder (3900-1750 f.Kr.).

Anskuelsestavle fra begyndelsen af 1900-tallet visende liv på jægerstenalderbopladsen.

KILDEGÅRDENS MOSER

De viste genstande er fundet på markerne ved Kildegårdens Moser - Ulkestrup Lyng.

Genstandene kan ikke stedfæstes nærmere, og som det fremgår af nedenstående kort, findes der adskillige kendte fundsteder i området, der vidner om, at arelerne har været flittigt beboede i stenalderen.

Genstandene ejes af Ida Jørgensen, Sørningevej 51, Skamstrup

Randskår af en lerlampe fra Ertebøllekulturen (5400-3900 f.Kr.).

Fragment af en tydnakkert sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3900-3300 f.Kr.).

SØRNINGEVEJ

Flintøksen er fundet arealet umiddelbart nord for Sørningevej og vest for Skamstrupvej. Arealet er helt omkranset af moderne bebyggelse og der er ikke gjort fund tidligere i dette område.

Fundet er registreret i Fund- og Fortidsminder under dette nummer:

Stednr. 03.07.10 Lokalitetsnr.: 161

Se den fulde registrering her:

<http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/196412/>

Fundet er registreret på Holbæk Museum under journalnummer mho1068.

Genstanden ejes af Ida Jørgensen, Sørningevej 51, Skamstrup.

Tyndnakket sleben flintøkse fra ældre Tragtbægerkultur (3500-3300 f.Kr.)

Anskuelsestavle fra begyndelsen af 1900-tallet visende liv på bondestenalderbopladsen.

LISEHØJ

Skamstrupvej 83

Fundene fra markerne omkring Lisehøj omfatter en lang række genstande fra specielt Tragtbægerkulturens yngre del og tyder på, at der i området har ligget en eller flere bopladser. Materialet omfatter adskillige hele og halve flintøkser, men også mindre redskaber som f.eks. skrabere er repræsenteret i materialet. Fundet af kernebor og en skiveøkse peger på, at der tillige har været mennesker på stedet i Ertebølleperioden. Et enkelt fund af en såkaldt fladehugget dolk eller segl peger på, at området også har været besøgt i Dolktiden.

Fundet er registreret i Fund- og Fortidsminder under dette nummer:

Stednr. 03.07.10 Lokalitetnr.: 162

Se den fulde registrering her:

<http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/196413/>

Fundet er registreret på Holbæk Museum under journalnummer mho1069.

Genstandene ejes af:

Hans-Ole Andersen, Elmegården 21, Jyderup

Emma West-Nielsen (født Andersen), Holbergsvej 123B, Tersløse

Inge Hansen (født Andersen), Brudevænget 41, Farum

Nette Ravntoft (født Andersen), Bjergsted Byvej 8, Jyderup

Alle er født og opvokset på Lisehøj, Skamstrupvej 83

Flintskrabere til skrabning af skind o.l. Stenalder

Nakkeenden af en tyknakket sleben flintøkse med skrå nakke fra Tragtbægerkulturens yngre del (3300-2800 f.Kr.)

Forarbejde til en flintøkse. Stenalder.

Flintafslag. Stenalder.

Flintflækker. Stenalder.

Tyndnakket, tyndbladet sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3500-3300 f.Kr.).

Tyndnakket, tyndbladet sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3500-3300 f.Kr.).

Tyknakket hulægget sleben flintøkse. Ildskørnet. Fra ældre Stridsøksetid (2800-2400 f.Kr.).

4-sidet sleben flintmejsel fra Tragtbægerkulturens yngre del (3300-2800 f.Kr.)

Tyknakket sleben flintøkse. Omhugget. Tragtbægerkulturens yngre del (3300-2800 f.Kr.)

Ildsten af flint. Stenalder.

Flækkeknive af flint med retouche. Stenalder.

Flintflække.

Spidsoval flintknold. Der er cortex (original skorpe) over hele stykket. Ingen menneskelig bearbejdning.

Nakkeenden af en tyknakket sleben flintøkse af Valby-type. Tragtbægerkulturens yngste del (3000-2800 f.Kr.)

Nakkeenden af en tyknakket sleben flintøkse af Valby-type. Tragtbægerkulturens yngste del (3000-2800 f.Kr.)

Nakkeenden af en tyndnakket, tyndbladet sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3500-3300 f.Kr.)

Tyndnakket, tyndbladet usleben flintøkse og æggen af en tyndbladet sleben flintøkse samt nakkeenden af en tyndnakket, tyndbladet sleben flintøkse. Tragtbægerkulturens ældre del (3500-3300 f.Kr.)

Omhugget sleben tyndnakket flintøkse. Øksen er produceret i den ældre Tragtbægerkultur (3900-3400 f.Kr). Øksen er et eksempel på at genbrug ikke er en moderne opfindelse. Engang i stenalderen er øksen formodentlig knækket og man har så tilhugget ægenden så den kunne bruges som skraber.

Flække. Yngre stenalder eller ældre bronzealder.

Flintkniv. Stenalder.

Skiveøkser af flint fra Ertebøllekulturen (5400-3900 f.Kr.).

2 skiveskrabere af flint samt 1 flækkeskraber af flint. Stenalder.

3 fragmenter af 4-sidede slebne flintmejsler fra Tragtbægerkulturens yngre del (3400-2800 f.Kr.).

Flintflækker med retouche (fin tilhugning langs kanten). Stenalder.

Fragmenter af slebne flintøkser. Yngre stenalder.

Fragment af en fladehugget flintdolk fra Senneolitikum (Dolktid - 2400-1800 f.Kr.)

4-sidet sleben flintmejsel. Mejslen er slebet på 2 sider og dateres til den yngre Tragtbægerkultur (3400-2800 f.Kr.).

Tyndnakket sleben flintøkse sleben på 2 sider. Fra Tragtbægerkulturens yngre del (3400-2800 f.Kr.). Øksen blev fundet den 5. september 1938.

Fragment af en tyknakket sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens yngre del (3400-2800 f.Kr.).

4-sidet sleben spidsnakket flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældste del (3900-3800 f.Kr.).

Forstønet søpindsvin. Naturlig forekomst, men findes ofte på stenalderboplads.

Flækkeskraber af flint. Stenalder.

Flintstykker med ukarakteristisk retouche. Stenalder.

Der findes mange genstande fra stenalderen, hvor man blot har lavet en mindre tilhugning uden at det bliver til en egentlig type.

Flintafslag. Stenalder.

Slibesten der har haft en sekundær funktion som slagsten. Stenalder.

Kernebor og et flækkebor af flint. Flækkebor kendes fortrinsvis fra Ertebøllekulturen (5400-3900 f.Kr.).

Arbejdsøkse af bjergart fra den ældre Tragtbægerkultur (3900-2400 f.Kr.).

Fragmenter af tyknakkede slebne flintøkser. Den nederste er af Lindø-type, mens den øverste er af Valby-type eller hulsleben. Økserne er fra den yngre Tragtbægerkultur (3400-2800 f.Kr.). Hvis den øverste økse er hulsleben (kan ikke afgøres da æggen mangler) skal den dateres til Stridsøksetid (2800-2400 f.Kr.).

Fragment af en skaftungepil med retouche langs den ene side. Pilen er fra den Grubekeramiske kultur (2800-2600 f.Kr.) og dermed samtidig med Stridsøksekulturen.

Pileglatter eller netsynk af bjergart. Stenalder.

Ildpåvirket albuebensknogle af hjort eller dyr af lignende størrelse. Muligvis er der tale om en albuebensdolk, men dette kan ikke afgøres da spidsen mangler. Fortrinsvis ældre stenalder.

Tyknakket sleben miniatureøkse af bjergart. Yngre stenalder.

Bennål af dyreknogle. Oldtid.

Kernebor af flint. Fortrinsvis ældre stenalder.

Skiveøkse? af flint. Stenalder.

Flintflække og flintafslag med ukarakteristisk retouche. Stenalder.

Tyknakket hulsleben flintøkse fra Stridsøksekultur (2800-2400 f.Kr.).

Kantstikkel af flint fra ældre stenalder eller Grubekeramisk kultur.

Skrabere lavet på flintafslag. Stenalder.

Øverst et fragment af en fladehugget dolk og nederst et fragment af et fladehugget segl. Senneolitikum (Dolketid - 2400-1800 f.Kr.).

Nakkeenden af en tyknakket sleben flintøkse af Lindø-type fra yngre Tragtbægerkultur (3400-2800 f.Kr.).

Tyknakket sleben flintøkse af Lindø-type fra yngre Tragtbægerkultur (3400-2800 f.Kr.).

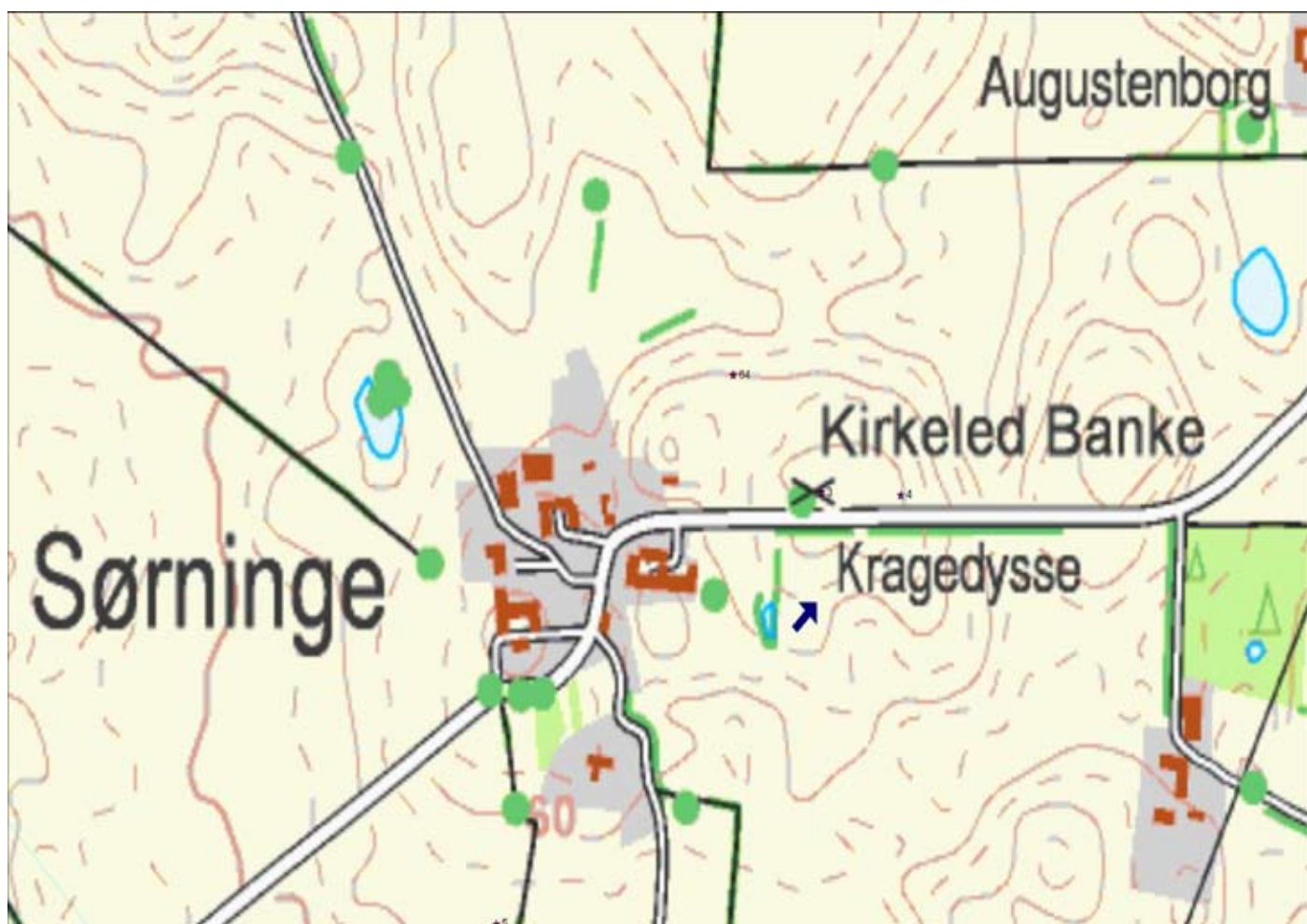

Samme set fra siden.

SØRNINGE

Fra denne lokalitet er der registreret flintøkser, der kan dateres til den tidlige del af Tragtbægerkulturen, hvor man bl.a. opførte stendysserne. Kun ca. 50 m nord for fundstedet findes den fredede stendysse "Kragedysse", hvilket tydeligt viser, at der har været menneskelig aktivitet i området i begyndelsen af yngre stenalder. Yderligere undersøgelser i området omkring flintøksernes fundsted vil sandsynligvis afsløre en boplads fra perioden.

Fundet er registreret i Fund- og Fortidsminder under dette nummer:

Stednr. 03.07.10 Lokalitetsnr.: 163

Se den fulde registrering her:

<http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/197022/>

Fundet er registreret på Holbæk Museum under journalnummer mho1073.

Genstandene ejes af:

Knud Holmegaard Jensen, Sørningevej 22, Mørkøv

Henrik Gelting, Tømmerupvej 1, Skellingsted

Usleben tydnakket flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3900-3400 f.Kr.).

Tydnakket sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3900-3400 f.Kr.).

Tyndnakklet sleben flintøkse med stump nakke fra Tragtbægerkulturens ældre del (3900-3400 f.Kr.)

Lige nord for fundstedet og landevejen ligger Kragedysse, der i 1983 blev beskrevet således:

”Kragedysse”. 3,5 x 28,0 x 14,0 m. Langdysse, mål ca. 3 x 28 x 14 m. i VSV-ØNØ-lig retning. Afstand mellem randsten (inkl.) er 9 m., de sidder noget over højfod. Der er 2 kamre, et mod V og et mod Ø. Det V-lige består af et aflangt, smalt kammer i højens retning med 2 lange sten mod S og N og 1 kort i hver ende. Indre mål er ca. 1,6 x 0,6 m. Dækstenen er skubbet lidt til side mod S, en stor hyld vokser i kammeret. Det Ø-lige kammer har samme form og størrelse og er ca. 0,8 m. dybt. Dæksten hviler på 1 sek.(?) mindre sten, så kammeret er synligt. Kamrene er lidt forsænkede i forhold til højens topflade ved siderne. Stenene rager ca. 1 m. op over graven, kun 0,5 m. over højens største højde. Der ses 15 randsten mod N (skulle være 17 - muligvis tilgroede; ser intakt ud) og 15 mod S, enkelte er væltede. Dyssens V-side er støttet af sten - der er en mindre lavning på dette sted (ældre grusgravning?), der ses ikke sten mod Ø - kan være tilgroede. Foruden fredningsstenen på midten af højen er der en tilsvarende granitsten i V-enden, hvori er indhugget: ITN 1873 (daværende ejer). Dyssen ligger ca. 10 m. fra landevejen ret højt i terrænet ved kanten af en skråning ned mod V-NV. Kunne ved pleje blive endnu flottere. ** Seværdighedsforklaring ** Velbevaret, stor langdysse. Højt i terræn, nær landevej, vidt udsyn. Bevoksning: 1983: Græs og Løvkrat.

Se hele registreringen på <http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/108933/>

ÅMOSEN

De nedenfor viste genstande kan ikke stedfæstes bedre end til Åmosen, hvor der findes mere end 1000 kendte lokaliteter. Genstandene er typiske for det meget righoldige fundmateriale, som mosen rummer, med især velbevarede genstande af ben og tak som det væsentligste.

Genstandene ejes af:
Bertel Lindholm-Andersen, Grydebjergvej 34, Skamstrup
Henrik Gelting, Tømmerupvej 1, Skellingsted

Benod af en kraftig rørknogle. Fiskeredskab. Ældre stenalder.

4 lystergerne af ribben. Fiskeredskaber anvendt til at stange fisken. Den nederste viser tegn på ætsning i den nederste del, hvilket tyder på, at der har siddet en forrådnende fisk. Ældre stenalder.

Harpun af knogle. Ældre stenalder.

Megaflække med retouche ved basisenden. Kongemosekultur (6500-5400 f.Kr.).

Dolkliggende flintstykke. Usleben. Stenalder.

Et muligt forarbejde til en brommepil. Retouche ved basis (til højre). Hvis stykket er en brommepil skal den dateres til Brommekulturen (11400-10200 f.Kr.).

Rygflække med retouche fra spidsen og ca. 1/3 del ned ad siden. Retouche ved basis (til højre). Ertebøllekultur (5400-3900 f.Kr.).

2 flintflækker og til højre et flintafslag. Stenalder.

Lystergrene af ribben. Ældre stenalder.

Tyknakket sleben flintøkse af Valby-type fra Tragtbægerkulturens yngste del (3000-2800 f.Kr.).

Tyndnakket tyndbladet sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3900-3400 f.Kr.).

Forstening. Stenalder.

Fladehugget dolk af fiskehaletype fra Senneolitikum (Dolktid - 2400-1800 f.Kr.).

Kæbe af bæver.

Kølle af bjergart. Tragtbægerkultur (3900-2800 f.Kr.).

Bennåle. Stenalder.

Stridsøkse fra Stridsøksekultur (2800-2400 f.Kr.).

Samme set fra siden.

Flintflækker. Stenalder.

Flække med tværretouche (retouche langs den korte kant til venstre) fra Ertebøllekultur (5400-3900 f.Kr.).

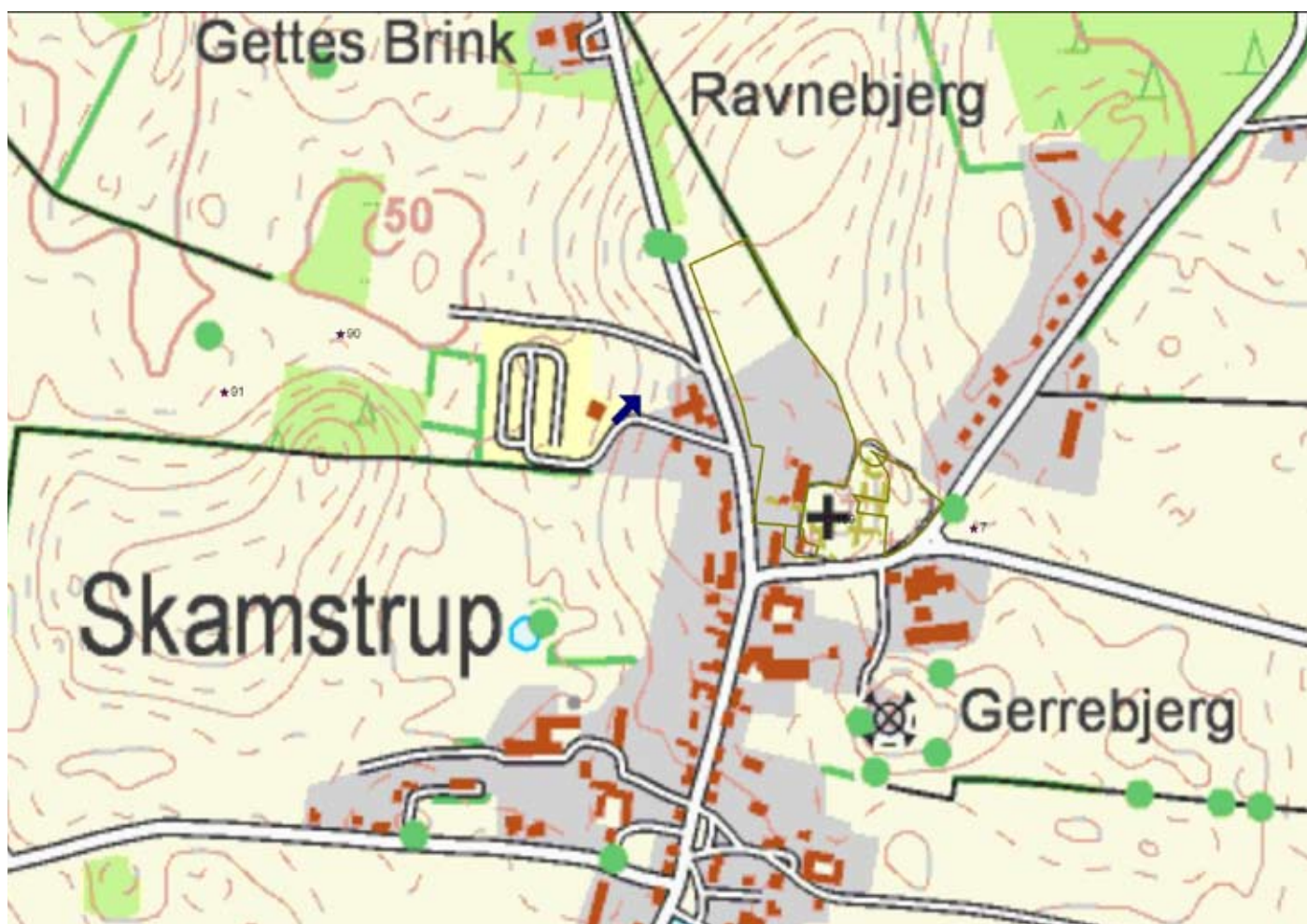
Fladehugget flintsegl fra Senneolitikum (Dolketid - 2400-1800 f.Kr.). Genstanden er byttet med Therkel Mathiasen og er påført nummeret 11662 fra Nationalmuseet.

2 sprodser fra gevirer samt en tand fra en ko.

SKAMSTRUP NORD

Fra denne lokalitet er der registreret en sleben tyndnakket flintøkse og en sleben tyndnakket bjergartsøkse. De to økser er fundet sammen og udgør sandsynligvis et mindre depotfund. Denne form for deponeringer har formodentlig været mere almindelig end man er klar over idag idet mange løst fundne økser sikkert har været nedlagt sammen. Hvorfor økserne blev deponeret vides ikke.

Fundet er registreret i Fund- og Fortidsminder under dette nummer:

Stednr. 03.07.10 Lokalitetsnr.: 160

Se den fulde registrering her:

<http://www.kulturarv.dk/fundogfortidsminder/Lokalitet/196239/>

Fundet er registreret på Holbæk Museum under journalnummer mho1066.

Genstandene ejes af:

Bertel Lindholm-Andersen, Grydebjergvej 34, Skamstrup

Tyndnakket sleben bjergartsøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3900-3400 f.Kr.).

Tyndnakket sleben flintøkse fra Tragtbægerkulturens ældre del (3900-3400 f.Kr.).

År	Periode		Privatsamlingerne
1800	Nyere Tid	Historisk Tid	
1600			
1400			
1200	Middelalder		
1000			
800		Vikingetid	
600			
400	Germansk Jernalder		
200			
0			
-200		Romersk Jernalder	
-400			
-600	Førromersk Jernalder		
-800			
-1000	Bronzealder		
-1200			
-1400			
-1600			
-1800			
-2000		Senneolitikum/Dolktid	
-2200			
-2400			
-2600	Stridsøksekultur		
-2800			
-3000	Tragtbægerkultur		
-3200			
-3400			
-3600			
-3800			
-4000	Ertebøllekultur		
-4200			
-4400			
-4600			
-4800			
-5000			
-5200	Kongemosekultur		
-5400			
-5600			
-5800			
-6000			
-6200			
-6400			
-6600			
-6800	Maglemosekultur		
-7000			
-7200			
-7400			
-7600			

